

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Приватний вищий навчальний заклад
«Новокаховський політехнічний інститут»

Затверджую

Голова приймальної комісії

Ректор, к.т.н., доц. О.П.Трифонов

ПРОГРАМА
співбесіди з дисципліни
«Українська мова та література»
ОС «бакалавр»
на базі повної загальної середньої освіти
(денна та заочна форми навчання)

Загальні положення

Програму співбесіди з Української мови та літератури розроблено з урахуванням цілей, вимог і змісту навчання української мови та літератури, які закладені в Державному стандарті освіти та чинній програмі з Української мови та літератури для 11-річної школи, програмі зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) 2019 року.

Метою проведення співбесіди є виявлення рівня знань абітурієнтів.

Для проведення співбесіди встановлюється норма часу для кожного абітурієнта – не більше 30 хв. Абітурієнт відповідає на питання співбесіди з попередньою підготовкою.

Анотації та типові питання з дисципліни

Узагальнені вимоги до рівня підготовки абітурієнтів згідно з навчальними програмами та «Вимогами до рівня загальноосвітньої підготовки учасників зовнішнього незалежного оцінювання».

Абітурієнт повинен

ЗНАТИ:

- основні теоретичні відомості про мову та мовні одиниці (її лексичний склад, фонетичну та граматичну будову, синтаксичні особливості, текстотворчі, стилістичні ресурси) та правила користування мовними засобами;
- основні норми культури мовлення;
- загальні закономірності розвитку української художньої літератури, літературних стилів, напрямів, угруповань та їх представників;
- авторів та зміст літературних творів, їх головних та другорядних персонажів, жанрових та художніх особливостей, ідейно-тематичного змісту;
- основні терміни і поняття теорії літератури;

ВМІТИ:

- використовувати мовні ресурси та застосовувати правила їх уживання в усному і писемному мовленні;
- визначати жанрові та художні особливості літературних та фольклорних творів;
- аналізувати ідейно-тематичний зміст літературних та фольклорних творів.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

I. УКРАЇНСЬКА МОВА

1. Фонетика. Графіка

Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Голосні й приголосні звуки, приголосні тверді та м'які, дзвінки й глухі. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове

значення букв я, ю, є, ї, щ. Склад. Складоподіл. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Основні випадки чергування у-в.

2. Лексикологія. Фразеологія

Лексикологія як учення про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Запозичення з інших мов. Загальноживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно-забарвлена лексика, Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. Фразеологізми.

3. Будова слова. Словотвір

Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення.

Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна, основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні [о], [е] у складних словах.

4. Морфологія

4.1. Іменник

Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Поділ іменників першої та другої відмін на групи. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Букви -а(-я), -у(-ю) в закінченнях іменників другої відміни. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові.

4.2. Прикметник

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Явища взаємопереходу прикметників з одного розряду в інший. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників (вищий і найвищий), способи їх творення, проста й складена форми. Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи).

4.3. Числівник

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові, групи числівників за будовою: прості й складені. Типи відмінювання кількісних числівників: один, одна; два, три, чотири; від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят...вісімдесят; сорок, дев'яносто, сто; двісті - дев'ятсот; нуль, тисяча, мільйон, мільярд. Збірні; дробові, порядкові числівники, особливості їх відмінювання.

4.4. Займенник

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.

4.5. Дієслово

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на -но, -то). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни. Особові та числові форми дієслів (теперішнього та майбутнього часу й наказового способу). Родові та числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.

Дієприкметник як особлива форма дієслова, значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на -но, -то.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

4.6. Прислівник

Прислівник як частина мови; значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників на -о, -е, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання прислівників разом і через дефіс.

4.7. Службові частини мови

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів), групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника та іменника.

Сполучник як службова частина мови. Типи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинні, умовні, способу дії, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням та за будовою (прості, складні, складені).

Частка як службова частина мови, групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні.

4.8. Вигук

Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова.

5. Синтаксис

5.1. Словосполучення

Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами

складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені.

5.2. Речення

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням; за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю засобів ускладнення (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання).

5.2.1. Просте двоскладне речення

Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження.

5.2.2. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні

Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок).

5.2.3. Односкладне речення

Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні.

5.2.4. Ускладнене речення

Речення з однорідними членами. Узагальнюючі слова при однорідних членах речення. Речення зі звертаннями. Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями. РЕЧЕННЯ З відокремленими членами. Відокремлені означення, додатки, обставини, прикладки. Розділові знаки в ускладнених реченнях.

5.2.5. Складне речення

Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному:

- 1) інтонація й сполучники або сполучні слова;
- 2) інтонація.

Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

5.2.6. Складносурядне речення

Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення.

5.2.7. Складнопідрядне речення

Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами: складнопідрядні речення з послідовною підрядністю; складнопідрядні речення з однорідною підрядністю; складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю.

5.2.8. Безсполучникове складне речення

Типи безсполучникових складних речень за характером відношень між складовими частинами-реченнями. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

5.2.9. Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку

5.3. Способи відтворення чужого мовлення

Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.

6. Стилїстика

Стилі мовлення (розмовний, науковий, публіцистичний, художній, офіційно-діловий), їх основні ознаки та функції.

7. Орфоепія

Відображення вимови голосних через фонетичну транскрипцію. Відображення вимови приголосних звуків: уподібнення, спрощення, подовження приголосних, вимова м'яких приголосних, вимова слів з апострофом.

8. Орфографія

Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [е], [и] [о] у коренях слів. Спрощення в групах приголосних. Сполучення йо, ьо. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Позначення чергування приголосних звуків на письмі. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах

Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників, правопис н та нн у прикметниках і дієприкметниках; не з різними частинами мови. Особливості написання числівників. Написання окремо (сполучень прислівникового типу), разом і через дефіс прислівників, службових частин мови.

9. Розвиток мовлення

Види мовленнєвої діяльності; адресат і адресант мовлення; усне й писемне мовлення. Тема й основна думка висловлення. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Основні ознаки тексту. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Способи зв'язку речень у тексті. Тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення.

II. УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

1. Усна народна творчість

Загальна характеристика календарно-обрядових, суспільно-побутових та родинно-побутових пісень.

- Пісні Марусі Чурай. «Віють вітри», «За світ встали козаченьки»
- Історичні пісні. «Ой Морозе, Морозенку», «Чи не той то хміль»
- Народні думи і балади. «Дума про Марусю Богуславку». Балада «Ой летіла стріла»

2. Давня українська література

- «Повість минулих літ» (уривки про заснування Києва, про помсту княгині Ольги)
- «Слово про похід Ігорів»

- Григорій Сковорода. <Юе НЬегіаІе>, «Всякому місту - звичай і права», «Бджола та Шершень», афоризми

3. Література кінця XVIII - поч. XIX ст.

- Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка»
- Григорій Квітка-Основ'яненко. «Маруся».
- Тарас Шевченко. «Катерина», «Гайдамаки», «Кавказ», «Сон» («У всякого своя доля...»), «І мертвим, і живим, і ненарожденним...», «Заповіт»

- Пантелеймон Куліш. «Чорна рада»
- Іван Нечуй-Левицький. «Кайдашева сім'я»
- Панас Мирний. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»
- Іван Карпенко-Карий. «Мартин Боруля»
- Іван Франко. «Гімн», «Чого являєшся мені у сні?», «Мойсей»

4. Література XX століття

- Михайло Коцюбинський. «Тіні забутих предків», «Іпіегтегго»
- Ольга Кобилянська. «Земля»
- Леся Українка. «Сопіга зрет зрего», «Лісова пісня»
- Микола Вороний. «Блакитна панна»
- Олександр Олесь. «Чари ночі», «О слово рідне! Орле скутий.»
- Павло Тичина. «Ви знаєте, як липа шелестить.», «Пам'яті тридцяти», «О, панно Інно...»

- Максим Рильський. «Молюсь і вірю»
- Микола Зеров. «Київ - традиція»
- Микола Хвильовий. «Я (Романтика)»
- Юрій Яновський. «Дитинство»
- Володимир Сосюра. «Любіть Україну»
- Валер'ян Підмогильний. «Місто»
- Остап Вишня. «Моя автобіографія», «Сом»
- Микола Куліш. «Мина Мазайло»
- Богдан-Ігор Антонич. «Різдво»
- Олександр Довженко. «Україна в огні», «Зачарована Десна»
- Андрій Малишко. «Пісня про рушник»
- Василь Симоненко. «Ти знаєш, що ти людина...», «Задивляюсь у твої зіниці»

- Василь Стус. «Як добре те, що смерті не боюсь я.», «О земле втрачена, явися!...»

- Олесь Гончар. «Залізний острів»
- Григій Тютюнник. «Три зозулі з поклоном»
- Іван Драч. «Балада про соняшник»
- Ліна Костенко. «Маруся Чурай», «Українське альфреско», «Страшні слова, коли вони мовчать»

5. Твори українських письменників-емігрантів

- Євген Маланюк. «Стилет чи стилос?»

- Іван Багряний. «Тигролови»

6. Сучасний літературний процес

Загальний огляд, основні тенденції. Постмодернізм як літературне явище.

7. Теорія літератури

7.1. Роди і види літератури.

Пісня, балада, дума. Епос та його жанри (новела, оповідання, повість, роман, різновиди повісті та роману, пригодницький роман, роман у віршах, роман у новелах). Лірика, її тематичні різновиди та жанри (сонет, гімн, послання, поема). Драма, її жанри (власне драма, комедія, трагедія, трагікомедія, драма-феєрія). Кіноповість. Усмішка.

7.2. Структура та форма художнього твору.

Художній образ. Прототип. Тема та ідея художнього твору. Тема та мотиви. Проблематика і конфлікт. Композиція художнього твору: сюжет та позасюжетні елементи.

7.3. Тропи.

Анафора. Рефрен. Епітет. Постійні епітети. Символ. Порівняння. Метафора. Персоніфікація. Алгоритія.. Гіпербола.

7.4. Види комічного.

Гумор. Іронія. Сарказм. Сатира. Гротеск. Бурлеск. Травестія.

7.5 Поетичний синтаксис.

Інверсія. Тавтологія. Антитеза. Анафора. Паралелізм. Риторичне звертання та риторичне запитання.

7.6. Поетичний звукопис.

Алітерація. Асонанс.

7.7. Літературні стилі та напрями.

Сентименталізм. Романтизм. Реалізм.

Український модернізм та його особливості. Модерністські напрями і течії: неоромантизм, символізм, імпресіонізм, експресіонізм. Поняття «розстріляне відродження».

Постмодернізм.

Рекомендована література для підготовки до співбесіди з Української мови та літератури

1. Авраменко О. М. Українська мова та література : Довідник / О. М. Авраменко, М. Б. Блажко - К. : Грамота, 2015. - 551 с.
2. Авраменко О. М. Українська література: Підручник для 9 класу / О. М. Авраменко, Г. К. Дмитренко - К. : Грамота, 2009. - 304 с.
3. Куриліна О. В., Земляна Г. І. Українська мова та література : Довідник / О. В. Куриліна, Г. І. Земляна. - Кам'янець-Подільський : ФПО Сисин О. В., 2012. - 654 с.

4. Мовчан Р. В. [та ін]. Українська література. Підручник для 11 класу / Р. В. Мовчан, Ю.І. Ковалів, В. Ф. Погребенник, В. Є. Панченко. - К. : Перун, 2008. - 494 с.
5. Хропко П. Українська література: Підручник для 10 кл. загальноосвітніх навчальних закладів. - К. : Школяр, 2006. - 528 с.

Додаткова література

1. Гнатюк Л. П. Українська мова : Навчальний посібник / Л. П. Гнатюк, О. В. Бас-Кононенко. - К. : Знання-Прес, 2006. - 259 с.
2. Лобода В. В. Скуратівський Л. В. Українська мова в таблицях : Довідник / В. В. Лобода, Л. В. Скуратівський. - Київ : Вища школа, 1993. - 239 с.
3. Семенюк Г. Ф. Українська література. Підручник для 11 класу / Г.Ф. Семенюк, М. П. Ткачук, О. Г. Ковальчук. - К. : Освіта, 2006. - 512 с.
4. Степанишин Б. Українська література: Підручник для 9 класу. - К. : Освіта, 1997. - 336 с.
5. Сучасна українська літературна мова : Підручник / М. Я. Плющ. - К. : Вища школа, 2003. - 430 с.
6. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. - К. : Наукова думка, 2004. - 240 с.
7. Бернадська Н.І. Українська література ХХ століття : Навчальний посібник для старшокласників та вступників до ВНЗ. - К. : Знання-Прес, 2006. - 271 с.

Голова предметної екзаменаційної комісії

Л.Л. Нікітіна

Критерії оцінки відповідей

Під час відповіді на три питання, які обирає викладач з загального переліку питань до співбесіди, абітурієнт може отримати оцінку «рекомендовано», якщо він виявив такі знання та вміння:

- повне, логічне та послідовне розкриття змісту матеріалу, поставленого завдання;
- вільне володіння спеціальною термінологією;
- досконале застосування одержаних знань, умінь та навичок для правильного вирішення поставленого завдання.
- основний зміст завдання не розкрито, проте наявне уявлення і певні знання про предмет повідомлення.